

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนรู้และคุณลักษณะของบัณฑิตระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเขตพื้นที่บริการของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่ามีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ความเป็นมาและความหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2 นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 1.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.3.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
 - 1.3.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544
 - 1.3.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
 - 1.3.4 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544
 - 1.3.5 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2544
 - 1.3.6 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2544
- 1.4 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ
- 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ สภาพการเรียนรู้
- 1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน
- 1.7 คุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบความคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ความเป็นมาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คนไทยในอดีตอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ย่า ตา ยาย เป็นครอบครัวแบบขยาย ในการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของสังคมในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาตนเอง อยู่อย่างพอเพียง ในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ อยู่กับธรรมชาติพึ่งพาธรรมชาติที่เอื้ออำนวย มีความอุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ลักษณะเด่นทางสังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทรและถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 นั้น แม้จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาในการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมาอีกมาก เช่น ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวพบว่าแนวคิดในการพัฒนามุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการโดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ จากวิกฤติที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด เพื่อมุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็น "เศรษฐกิจพอเพียง" ตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

รัฐบาลยุคปัจจุบัน โดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นความจำเป็นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน จึงมีนโยบายเร่งด่วนและได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/b1.doc>)

2. ความหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง DO กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับกองทุน คือ

1. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นกองทุนรวมในระดับชาติเพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง คือ กองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อเริ่มก่อตั้งจะได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านและชุมชนเมืองละประมาณ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการกันเอง

โดยรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

กล่าวโดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญา การร่วมคิดและดำเนินการ โดยกระบวนการประชาสังคม และการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนของตน ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของความพยายามและคำจำกัดความของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

“กองทุน” หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายถึง ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาล ในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุน” หมายถึง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยตัวแทนของกลุ่มองค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน ซึ่งได้มาโดยวิธีที่ชาวบ้านเลือกกันเองในหมู่บ้าน หรือชุมชน จำนวน 15 คน และควรมีอัตราส่วนชายหญิงในระดับใกล้เคียงกัน

“กรรมการกองทุน” หมายถึง กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายถึง ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการ กองทุน

“ครัวเรือน” หมายถึง ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายถึง ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบ้านตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายถึง หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้า ครัวเรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“คณะทำงานเครือข่ายชุมชน” หมายถึง คณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ประสบการณ์ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติ หรือผู้แทนขององค์กร สมาชิกเครือข่ายชุมชน โดยได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการสนับสนุน

“หุ้น” หมายถึง การออมทรัพย์รูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุน กำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายถึง เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่ ละตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพ การเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายถึง เงินรับฝากประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายถึง ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ (<http://www.rajabhat.ac.th/village/b2.doc>)

3. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่ได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน โดยมีปรัชญาดังนี้ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/b1.doc>)

4. หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสพการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
3. การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนที่ผ่านมา นั้น รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบื้องต้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ 3 โครงการ คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)
2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
3. โครงการเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อส่งเสริมอาชีพของหมู่บ้านในเขตสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยส่งเสริมอาชีพ หมู่บ้านละ 100,000 บาท

ลักษณะของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน มีรายละเอียดพอสังเขป คือ

1. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) เป็นโครงการที่มุ่งให้ครัวเรือนยากจนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการสนับสนุนเงินทุนให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพโดยไม่มีดอกเบี้ย กรรมการหมู่บ้านจะเป็นองค์กรที่รับผิดชอบจัดการเงินของหมู่บ้านดังกล่าว ครัวเรือนที่ยากจนซึ่งมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อคนต่อปี จะมีสิทธิยืมเงินทุนเพื่อไปดำเนินการพัฒนาอาชีพของตนเอง ซึ่งโครงการนี้จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีผลผลิตในหมู่บ้านเกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในระดับหนึ่ง

2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต. ได้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น โดยที่สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามาร่วมส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่น มีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกระดับของภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้นมาช่วยในด้านการพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ มีการนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการฟื้นฟูจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรต่าง ๆ ในท้องถิ่น และนำมาปรับปรุง คิด พัฒนา ให้เป็นงานที่สร้างผลผลิตร่วมกัน เกิดรายได้ในชุมชน เกิดแนวคิดของชุมชนที่เป็นอิสระ ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้ชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการส่งเสริมอาชีพหมู่บ้านละ 100,000 บาท ในเขตสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นโครงการที่จัดเงินทุนหมุนเวียนให้แต่ละหมู่บ้าน 100,000 บาท เพื่อให้กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มเกษตรกรกู้ยืม สำหรับพัฒนาเศรษฐกิจในเขตสภาตำบล ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอโครงการเพื่อกู้ยืมเงินมาลงทุน โดยผู้กู้ยืมหรือกลุ่มกู้ยืมจะต้องมีเงินกองทุนของกลุ่ม

ร่วมสมทบงบประมาณร้อยละ 30 ของโครงการที่ต้องการกู้ยืมเงินลงทุน ซึ่งต้องมีแผนการชำระเงินคืนด้วย การกู้ยืมเงินลงทุนนี้ จะต้องผ่อนชำระไม่เกิน 5 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย การดำเนินงานจะต้องผ่านกระบวนการของเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือ เวทีชาวบ้าน ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณา การติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการนี้จะมีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ตั้งแต่การกู้ยืม ตลอดจนถึงกระบวนการคืนเงินกู้ยืม หรือการผิติดการชำระหนี้ กระบวนการในการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการเบิกจ่ายจะทำบัญชีในนามบัญชีเงินทุนโครงการเศรษฐกิจชุมชน อบต. / สภาตำบล ซึ่งจะมีระเบียบการเบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ ทำให้ประชาชนในตำบลต่าง ๆ มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

โครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินกรรมมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นวิธีการกระตุ้นเศรษฐกิจของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้มองเห็นว่าการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศนั้นยังต้องดำเนินการต่อไป จึงได้มีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอีกระยะหนึ่ง โดยใช้ชื่อโครงการว่า “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ซึ่งได้ดำเนินการในระดับชาติ มีการปฏิบัติงานในจังหวัดต่าง ๆ พร้อมกันตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี เป็นจำนวน 74,881 กองทุน ซึ่งการปฏิบัติการดังกล่าวนี้ต้องการผู้ที่จะเก็บข้อมูล และศึกษากระบวนการปฏิบัติการในหมู่บ้านอย่างมีระบบและต่อเนื่อง จึงได้มีโครงการพัฒนาบัณฑิตรุ่นใหม่ เฉพาะกิจขึ้น ซึ่งจะช่วยติดตามและส่งเสริมการพัฒนาของทุนหมู่บ้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
(<http://www.rajabhat.ac.th/village/b1.doc>)

5. วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

กล่าวโดยสรุปแล้ว กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เป็นกองทุนรวมในระดับชาติ เพื่อจัดสรรให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่ง ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง ภายใต้ปรัชญา การร่วมคิดและดำเนินการ โดยกระบวนการประชาสังคม และการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ให้นำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนของตน ซึ่งจะนำไปสู่ผลแห่งการเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/b1.doc>)

6. พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

1. หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ตาม พ.ร.บ. การปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งหมด 70,865 หมู่บ้าน

2. ชุมชนเมืองทั่วประเทศ 8,889 ชุมชน โดยแยกเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาล นคร เทศบาลเมือง และเขตชุมชนเมือง มีลักษณะพิเศษดังนี้

1) ชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จำนวน 7,277 ชุมชน

2) ชุมชนที่อยู่ในเมืองพัทยา 16 ชุมชน

3) ชุมชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 1,596 ชุมชน รวมทั้งสิ้น 79,754 หมู่บ้าน และชุมชน

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/b1.doc>)

7. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

7.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เห็นควรมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในการวางนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2535 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบนี้

I ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

"กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง" หมายความว่า กองทุนในระดับชาติ

"กองทุน" หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน อีกทั้งชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

"หมู่บ้าน" หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

"ชุมชนเมือง" หมายความว่า ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขานุการนายกรัฐมนตรีน เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) เป็นบุคคลล้มละลาย

(4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการ อาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลาบางส่วน หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบียดประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบียดประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544 : 1)

7.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

db 3 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ร. 2544 และให้ใช้ความดังต่อไปนี้
 “คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน”
 (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544 : 7)

7.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดการระบบและการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา อุดมการณ์และความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่ร่วมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของตามทะเบียนบ้าน

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์รูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- (1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- (2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วย

คุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง

- (3) เกื้อกูลผลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- (4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ

เอกชน และประชาสังคม

- (5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

(2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

(3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

(5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
- (5) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระ

ติดพันอื่นใด

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง

ให้ธนาคารโอนเงินจากบัญชี "กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" เข้าบัญชี "กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง" ตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด 9 แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้านบาท ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายระยะเวลาต่อไปอีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการ ดังนี้

(1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุน และการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุน

(3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น

(4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภายใต้บังคับแห่งข้อ 11 และบทบัญญัติในหมวด 8 แห่งระเบียบนี้ เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้ามาบริหารจัดการ และเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองแล้ว คณะกรรมการย่อมหมดอำนาจในการบริหารจัดการเงินกองทุน และจะเข้าแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนชดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว อันเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการ เป็นอนุกรรมการ ผู้แทนจากสำนักนายกรัฐมนตรีที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นอนุกรรมการและเลขาธิการ และผู้แทนจากสำนักงานเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทาง ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- (2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่งกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน
- (4) ปรับปรุง แก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อให้อำนาจให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวมกองทุนอื่นกับกองทุนได้ตามวัตถุประสงค์
- (5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการ และผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง

พาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาธารณสุขจังหวัด เริงรัต พัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร ประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็น อนุกรรมการ และพัฒนาการจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด อาจตั้งศูนย์ประสานงานคณะอนุกรรมการ สนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการ

สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้คณะอนุกรรมการดังกล่าวตามวรรคแรก ประกอบด้วย ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการ ผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้า คน เป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีการปฏิบัติที่คณะกรรมการ กำหนด
- (2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการ ประเมินของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่ คณะกรรมการกำหนด
- (3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตาม ระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์
- (5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการให้สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด
- (6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุน ต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ
- (7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตาม ระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะ อนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาลหรือปลัดเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนา หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินเก้าคน เป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการอำเภอหรือหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณี เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุนการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนา การเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารการจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชนเครือข่ายชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติในท้องถิ่น ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนสิบห้าคนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนนั้น ให้คณะกรรมการกองทุนออกข้อบังคับกองทุนตามมติของที่ประชุมสมาชิก

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- (1) เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

(6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

(7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเดือดร้อนอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุนเพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(4) สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(6) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(7) จัดทำหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

(8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับจัดสรร ดอกเบี้ย ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือออกคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจาก

คณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วย กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ดาย

(2) ลาออก

(3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(5) มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 (4) (5) (6) และ (7)

(6) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ และมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนแทนก็ได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 วรรคสาม มาใช้บังคับกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (2) และ (3)

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เหนรัญญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการอื่นที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าประชุมในเรื่องนั้น

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาวะผูกพัน
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น และมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กองทุนกำหนด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนและรับรองคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกใหม่

วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก ตามระเบียบนี้หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิกมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบการขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ minis และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ทำผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควร เป็นผู้ตรวจสอบกองทุน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกองทุน

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้นำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิ not: กรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ข้อ 41 ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าที่ประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน neon จนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของผู้แทนชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

ข้อ 42 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 เข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ข้อ 43 คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจากได้รับเลือก

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อบัญชี "กองทุนหมู่บ้าน (ชื่อบ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....)" ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ข้อ 45 ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผลการทำงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่วนกลาง เลขที่การนายกรัฐมนตรี, 2544 : 8)

7.4 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในข้อ 16 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17”

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในข้อ 41 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน

“ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละหนึ่งคนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มิคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม”
(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, เรียบเรียงโดยพรทิพย์ คำพอ, 2544 : 49)

7.5 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกบทนิยาม คำว่า “กองทุน” ในข้อ 3 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองแล้วแต่กรณีตามระเบียบนี้”

ข้อ 4 ให้ยกเลิกบทนิยาม คำว่า “ผู้แทนครัวเรือน” ในข้อ 3 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 5 ให้ยกเลิกความในข้อ 3 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ 3 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิก จากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนนั้น ควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิง ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนนั้น ให้คณะกรรมการกองทุนออกระเบียบข้อบังคับกองทุนตามมติของที่ประชุมสมาชิก โดยให้คำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรม และจารีตประเพณี ของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง”

ข้อ 6 ให้เพิ่มเติมความต่อไปนี้ เป็นข้อ 18 ทวิ

“ข้อ 18 ทวิ ในกรณีที่กองทุนใดไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เนื่องจากโดยสภาพข้อเท็จจริงสุดวิสัยจะดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการกองทุนรายงานปัญหาและเสนอระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเพื่อพิจารณา

กรณีที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีมติเห็นชอบกับระเบียบปฏิบัติที่คณะกรรมการกองทุนเสนอตามวรรคแรก ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อความเห็นชอบ และใช้เป็นระเบียบปฏิบัติสำหรับกองทุนนั้นเป็นรายการณี

ในกรณีที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีมติไม่เห็นชอบกับระเบียบปฏิบัติที่คณะกรรมการกองทุนเสนอตามวรรคแรก ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเรียกประชุมคณะกรรมการกองทุนนั้นภายในระยะเวลาสามสิบวัน เพื่อแจ้งผลการพิจารณาและร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันประชุมนัดแรก

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดรายงานผลการประชุมตามวรรคสามให้คณะกรรมการพิจารณาภายในระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันที่ครบเวลาดตามวรรคสาม และให้คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด”

ข้อ 7 ให้เพิ่มเติมความต่อไปนี้ เป็นข้อ 37 ทวิ

“ข้อ 37 ทวิ กรณีที่บทบัญญัติตามความในหมวดนี้ขัดหรือแย้งกับหลักศาสนาของสมาชิกของกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบในการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุน และการกำหนดผลตอบแทนใช้คืนกองทุน ให้สอดคล้องกับหลักศาสนาของสมาชิกนั้นได้”

ข้อ 8 ให้เพิ่มเติมความต่อไปนี้ เป็น ข้อ 45 ทวิ

“ข้อ 45 ทวิ ในระยะเริ่มแรก หากประธานกรรมการยังมีได้แต่งตั้งผู้แทนคณะกรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดตามข้อ 14 ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดสามารถดำเนินการประชุมได้โดยให้ถือว่าครบองค์ประชุมตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ ตามข้อ 15 ได้”

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/>)

7.6 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545

โดยที่ เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “บัญชีกองทุนหมู่บ้าน” และคำว่า “บัญชีเงินสะสม” ในข้อ 3 แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ดังนี้

“บัญชีกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 1 ซึ่งกองทุนเปิดไว้รองรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

“บัญชีเงินสะสม” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อ กองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ 2 ซึ่งกองทุนเปิดไว้รองรับเงินฝากประเภทอื่นนอกเหนือจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในข้อ 14 วรรคแรก แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ ข้อ 14 ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัด เป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานกรรมการ และผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัด ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คลังจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและพัฒนากิจการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ”

ข้อ 5 ให้ยกเลิกความในข้อ 15 วรรคสอง แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาล หรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตแล้วแต่กรณี คลังจังหวัด ณ อำเภอ หรือ หัวหน้าฝ่ายการคลัง แล้วแต่กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินเก้าคน เป็นอนุกรรมการและพัฒนากิจการอำเภอ หรือ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณี เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ”

ข้อ 6 ให้ยกเลิกความในข้อ 18 ก i แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 และใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ ในกรณีกองทุนใดไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เนื่องจากโดยสภาพข้อเท็จจริงสุดวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการกองทุนรายงานปัญหาและเสนอระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอพิจารณา และนำเสนอคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นรายกรณี ต่อไป”

ข้อ 7 ให้ยกเลิกข้อความในข้อ 31 วรรคสาม

ข้อ 8 ให้เพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อ 31 ทวิ

“ ภายใต้บังคับแห่งข้อ 31 ทวิ การอนุมัติเงินกู้หรือเงินยืมฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ รายหนึ่ง จำนวนไม่เกินสองหมื่นบาท จากเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลหรือบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๓) ไปใช้จ่ายเพื่อการฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน โดยกองทุนหมู่บ้านสามารถเบิกเงินฉุกเฉินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๓) มาเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด ตามระเบียบข้อบังคับ หรือข้อกำหนดของกองทุน โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันจะต้อง

ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด”

ข้อ 9 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นข้อ 34 ทวิ

“ ข้อ 34 ทวิ ให้คณะกรรมการกองทุนเก็บรักษา หรือเบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไร ตามเงื่อนไขและวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ดอกเบี้ย และเงินตอบแทนจากผลกำไร ที่เกิดขึ้นจากการนำเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) ไปให้สมาชิกกู้ หรือยืมไปลงทุนหรือเพื่อการฉุกเฉินจะต้องนำเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1)

(2) ให้กองทุนจัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุนทุกหกเดือนเพื่อจะได้รับทราบผลประกอบการของกองทุนโดยรวม

(3) ให้เบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรสะสมที่เกิดขึ้นมาใช้จ่ายหรือนำไปใช้จ่ายและจัดสรรตามเงื่อนไขหรือระเบียบที่แต่ละกองทุนได้กำหนดขึ้น

(4) ให้คณะกรรมการกองทุนทำหลักฐานการเบิกถอนดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1) รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเบิกถอน พร้อมหลักฐานแล้วปิดประกาศให้สมาชิกกองทุนได้รับทราบ และตรวจสอบ หน้าที่ทำการกองทุน”

ข้อ 10 ให้ยกเลิกความในข้อ 35 แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม พร้อมเงินตอบแทนจากผลกำไร ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญาให้กระทำได้ในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) สมาชิกที่ประสงค์จะชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภท ต้องไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทกับคณะกรรมการกองทุน เพื่อตรวจสอบเงินงวด (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร) ที่จะต้องส่งชำระคืน

คณะกรรมการกองทุนจัดทำหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภท ของสมาชิกให้กับสมาชิก จำนวนสามฉบับ

สมาชิก นำเงิน (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืมและเงินตอบแทนจากผลกำไร) ไปฝากเข้าบัญชีออมทรัพย์ของสมาชิก พร้อมทั้งทำหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) มอบไว้กับธนาคารเพื่อให้ธนาคารถอนเงินจำนวนดังกล่าว

ธนาคารถอนเงิน ตามยอดเงิน ซึ่งระบุไว้ในหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) แล้วนำฝากเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1)

เมื่อธนาคารรับเงิน และหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) จากสมาชิกกองทุน

แล้วให้มอบหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม (ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2) ให้กับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกนำไปเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ และนำไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนตามระเบียบ หรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนึ่งฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนอีกหนึ่งฉบับ (ฉบับที่ 3) ให้ธนาคารจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน

(2) กองทุนจัดประชุมโดยมีสมาชิกของกองทุนเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เพื่อพิจารณาเลือก หรือมอบหมายให้กรรมการกองทุนตามจำนวนที่เหมาะสมเป็นผู้รวบรวมและรับชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภท

สมาชิกที่ประสงค์จะชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภท ต้องไปติดต่อขอชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไรกับกรรมการกองทุน

กรรมการกองทุนตามวรรคหนึ่ง รับชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร จากสมาชิก พร้อมออกไปเสร็จรับเงิน เพื่อเป็นหลักฐาน แล้วจัดทำบัญชีรายชื่อ และรายละเอียดของจำนวนเงินที่รับชำระคืนจากสมาชิกส่งมอบให้ธนาคาร

เมื่อธนาคารรับเงิน และรายละเอียดตามวรรคสาม จากกรรมการกองทุนให้ธนาคารนำเงินฝากเข้าบัญชีของผู้กู้ หรือ ผู้ยืม เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ 1)

ข้อ 11 ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อ 41 ทวิ

“ ข้อ 41 ทวิ หมู่บ้านหรือชุมชนที่ยังไม่สามารถจัดประชุมเพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน ในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ให้อนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

(1) สํารวจจำนวนครัวเรือนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่อยู่อาศัยจริงว่าเป็นจำนวนเท่าใด และเมื่อทราบจำนวนตามข้อเท็จจริง ให้ใช้จำนวนครัวเรือนตามข้อเท็จจริงเป็นหลักฐานในการคิดคำนวณจำนวนของสามในสี่ของครัวเรือน

(2) เมื่อสำรวจข้อเท็จจริงของครัวเรือนแล้ว ให้จัดประชุมเพื่อเปิดเวทีชาวบ้าน และดำเนินการจัดประชุมครั้งแรก มีจำนวนผู้แทนครัวเรือนมาไม่ครบสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ให้ดำเนินการจัดประชุมเป็นครั้งที่สอง อีกครั้งหนึ่ง และเมื่อจัดประชุมเป็นครั้งที่สอง แล้วจำนวนผู้แทนครัวเรือนยังไม่ครบตามที่กำหนด ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. ทำการสำรวจความจำนงของผู้แทนครัวเรือนเป็นรายครัวเรือนว่าจะมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมประชุมเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านหรือไม่

ข. เมื่อดำเนินการสำรวจความจำนงของผู้แทนครัวเรือนเสร็จสิ้นแล้ว ให้ดำเนินการประชุม เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านเป็นครั้งที่ สาม โดยเรียกประชุมเฉพาะผู้แทนครัวเรือนที่มีความจำนงเข้าร่วมประชุม และผู้เข้าร่วมประชุมครั้งที่สาม จะต้องไม่น้อยไปกว่าการประชุมทั้งสอง ครั้งที่ผ่านมา และจะต้องมีผู้แทนครัวเรือนที่แสดงความจำนงเข้าร่วมประชุมจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่

(3) หลังจากที่ได้ดำเนินการประชุม ครั้งที่สาม เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้
อนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ รวบรวมเอกสารอันประกอบไปด้วย

- ก. บัญชีรายชื่อความจำนองของผู้แทนครัวเรือน
- ข. สำเนาบันทึกรายงานการประชุมเวทีชาวบ้าน
- ค. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง (กทบ.1)

จัดส่งให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบว่า
เห็นสมควรให้ถือเป็นการจัดเวทีชาวบ้านโดยสมบูรณ์หรือไม่ และเมื่อคณะอนุกรรมการสนับสนุน
ระดับจังหวัด มีมติเห็นชอบ ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เสนอต่อคณะกรรมการ
เพื่อให้ความเห็นชอบเป็นรายกรณี ต่อไป”

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/>)

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

8.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมี
ปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และ
จัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสใน
หมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่ง
เงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้
ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความ
สามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการ
เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การ
พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้าง
ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการ
อนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วหรือชุมชนที่ยัง
ไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้อง
มีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็น
สมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาเพื่อการศึกษาหลักสูตร การบริหารจัดการโครงการ ซึ่งเป็น
หลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกำหนด
ให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการ

บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับล่างอีกทางหนึ่งและ ส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับ การศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่ สมควรให้สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวง ศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย จัดทำหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการ บริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการ ประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การ ประเมินผลและการพัฒนาชุมชน ที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ และผู้จบหลักสูตรจะได้รับ "ประกาศนียบัตรบัณฑิต" ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

8.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเอง ได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนา และติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิต ยากจนในหมู่บ้านชนบท

3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของ หมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

8.3 เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน

2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ จำนวน 74,881 คน

3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่าง ต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยของกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน/หมู่บ้านและชุมชน

8.4 แผนการดำเนินการ (ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี)

1. ประชาสัมพันธ์โครงการและรับสมัครบัณฑิตเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาบริหารจัดการโครงการ จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงานระยะเวลา 10 เดือน (ช.ค. 2544 - ก.ย. 2545)

2. จัดทำหลักสูตร "การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการและการประเมินโครงการ" โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ร่วมกับบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กรมอาชีวศึกษา และกรมการศึกษานอกโรงเรียน และทบวงมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคร่วมเตรียมการ ดังนี้

- เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ "Interdisciplinary and Integrated" เน้นการเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัย (Research Oriented) และการศึกษาปัญหา (Problem Based Learning) เป็นหลัก

- เป็นการศึกษาภาคทฤษฎี ร้อยละ 20 และปฏิบัติ ร้อยละ 80 โดยเน้นการปฏิบัติภาคสนาม เพื่อศึกษาหมู่บ้านและชุมชน และฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่

- จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต ประกอบด้วย หมวดวิชาสัมพันธ์ จำนวน 6 หน่วยกิต และหมวดวิชาเฉพาะด้าน จำนวน 21 หน่วยกิต โดยผู้รับทุนจะมีเอกสารตำราเรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติจริง อาจารย์นิเทศติดตามงานเดือนละ 4 ครั้ง 4 วัน

- จัดทำคู่มือปฏิบัติงานของบัณฑิตที่ได้รับทุนการศึกษา และคู่มือคณาจารย์ทั้งการสอนภาคทฤษฎีและการนิเทศภาคสนามในหมู่บ้านที่รับผิดชอบ 5 วันต่อสัปดาห์ มีอาจารย์สอนเสริมเดือนละ 2 วัน

3. จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลาง และคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานและดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมีกิจกรรมดังนี้

- ประชุมและสัมมนาคณะกรรมการส่วนกลาง และอนุกรรมการระดับจังหวัด เพื่อรับทราบรายละเอียดโครงการ และจัดทำแผนการปฏิบัติโครงการร่วมกัน

- สถาบันการศึกษาตามโครงการ กำหนดคณาจารย์ผู้สอนและคณาจารย์นิเทศก์และทำความเข้าใจหลักสูตรร่วมกัน

- คัดเลือกบัณฑิตที่จะได้รับทุนการศึกษาตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำนวน 74,881 คน โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นผู้คัดเลือกจากบัณฑิตที่ด้อยโอกาสและยากจน บัณฑิตจะได้รับทุนการศึกษาเป็นรายเดือน เดือนละ 6,360 บาท ระยะเวลา 10 เดือน และต้องจ่ายค่าเรียนเดือนละ 600 บาท โดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่จะเป็นผู้จ่ายทุนการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

- จัดประชุมนิเทศก์และฝึกอบรมบัณฑิตผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ มีความรู้ ทักษะ และสามารถอยู่กับท้องถิ่นได้ และจัดส่งตัวบัณฑิตปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อช่วยดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ ติดตามประเมินผลนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง วิจัยผลการดำเนินงานนโยบายกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และให้คำปรึกษาสมาชิกกองทุนในการจัดทำกิจกรรม โครงการและแผนการใช้จ่ายเงินกู้

8.5 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ

1. บัณฑิตผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในทุกสาขา และมีภูมิลำเนาในท้องถิ่นของกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง
2. บัณฑิตผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะศึกษาตามหลักสูตร "ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ" เป็นระยะเวลา 1 ปี (ปีงบประมาณ 2545) เมื่อผ่านระบบการวัดผล จะได้รับ "ประกาศนียบัตรบัณฑิต" ของสถานศึกษาตามโครงการ
3. ค่าใช้จ่ายในการศึกษา บัณฑิตผู้ได้รับทุนการศึกษาเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด จำนวน 6,000 บาท โดยจ่ายเป็นรายเดือน ๆ ละ 600 บาท
4. การให้ทุนการศึกษา เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสถาบันการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ โดยสถานการศึกษาที่ดำเนินการ เป็นผู้จ่ายทุนการศึกษาให้บัณฑิตในแต่ละเดือน

8.6 ดัชนีวัดผลสำเร็จของโครงการ

1. จำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาทยังคงอยู่
2. จำนวนบัณฑิตที่ปฏิบัติงาน มีรายได้
3. จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ
4. จำนวนการรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

8.7 ผลประโยชน์ของโครงการ

1. บัณฑิตที่ว่างงาน จำนวน 74,881 คน จะได้รับเงินถึงร้อยละ 93.8 จากงบประมาณทั้งหมดของโครงการ เนื่องจากลักษณะของโครงการเป็นการให้ทุนฝึกอบรม โดยจ่ายเป็นเงินสด ในอัตราเดือนละ 6,360 บาท จำนวน ผู้รับทุน 74,881 คน ซึ่งจะทำให้ในแต่ละเดือนมีเม็ดเงินประมาณ 476 ล้านบาท หมุนเวียนและกระจายไปทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีค่าบริหารจัดการ มีการสัมมนาติดตามผลโครงการเป็นระยะ ๆ ทุก 15 วัน 1 เดือน และ 3 เดือน ซึ่งจะทำให้มีการใช้จ่ายเงินนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงไปสู่ภาคธุรกิจ การค้า บริการ และภาคประชาชน อันเป็นเศรษฐกิจฐานรากอย่างต่อเนื่องอื่น ๆ อีกมาก

2. ผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการฝึกอบรม ซึ่งได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการบริหารจัดการโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน มีการเรียนรู้ ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงในการนำไปใช้ในการทำงานต่อไป นอกจากนี้ยังมีโอกาสหางานได้ง่ายขึ้นและมีโอกาสได้รับการจ้างงานจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือ อบต. และสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทได้

3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผล และส่งเสริมการพัฒนาขยายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(<http://www.rajabhat.ac.th/village/intro.html>)

9. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ

1. ชื่อโครงการ

หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ
Graduate Diploma in Project Management and Evaluation.

2. ชื่อประกาศนียบัตรบัณฑิต

2.1 ชื่อภาษาไทย

ชื่อเต็ม : ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ
ชื่อย่อ : ป.บัณฑิต (การจัดการและการประเมินโครงการ)

2.2 ชื่อภาษาอังกฤษ

ชื่อเต็ม : Graduate Diploma in Project Management and Evaluation.
ชื่อย่อ : Grad.Dip (Project Management and Evaluation)

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยที่ได้รับมอบหมาย

4. หลักการและเหตุผล ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขอบเขตที่กว้างขวาง ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาบุคลากร ในส่วนที่จะทำหน้าที่เป็นมันสมองของท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความสามารถ ในอันที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จึงนับเป็นปมเงื่อนสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างฐานความรู้ให้แก่ส่วนที่จะดำเนินต่อไปของสังคมได้ สถาบันราชภัฏควรเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีส่วนสำคัญในการเตรียมการพัฒนาคนให้มีปัญญาความรู้ในรากเหง้าของปัญหาของท้องถิ่น จนมีความสามารถด้านการบริหารจัดการและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการหาข้อมูลข่าวสาร มีการปฏิบัติอันแสดงถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ตลอดจนมีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจาก ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ได้กำหนดภารกิจหลักและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเน้นส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมการค้นคว้าและวิจัย ผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อรองรับการพัฒนาในระดับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม ให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ การเงิน การธนาคารระดับภูมิภาคและพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และขนบธรรมเนียมประเพณี พัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ พัฒนาระบบการให้บริการ ท่องเที่ยวให้ครอบคลุมและได้มาตรฐาน โดยกำหนดบทบาทของสถานศึกษาในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีแต่ละด้าน เพื่อรองรับยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังกล่าว ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาระดับภูมิภาคอย่างกลมกลืน และเพื่อเสริมการปูพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับท้องถิ่น สถาบันราชภัฏซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่รวดเร็วทั้งทางด้านการศึกษา การท่องเที่ยว วัฒนธรรม การพาณิชย์ และการเกษตร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขยายการเรียนการสอนสู่ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ ไปทำงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายได้หลักสูตรแบบเปิดกว้างและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหลายรูปแบบในเชิงสหวิทยาการ เน้นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวชี้้นำในการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่เป็นระบบให้มากขึ้น ให้สามารถนำการวิจัยไปเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด ด้วยเหตุนี้สถาบันราชภัฏซึ่งมีความพร้อมในด้านบุคลากร และการประสานความร่วมมือกับแหล่งวิทยาการ และวิทยาการผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ตลอดจนมีศักยภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น จึงได้พัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้น

5. ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรนี้มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ที่ใช้ชุมชนท้องถิ่นและสถานการณ์จริงเป็นเครื่องมือให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ

6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถภาพดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผน จัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ และใช้ประโยชน์จากการประเมินผลเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

3. มีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง

7. กำหนดการเปิดสอน ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 เป็นต้นไป

8. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จากสถาบันอุดมศึกษาที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รับรอง

9. การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

สถาบันราชภัฏพิจารณาโดยวิธีการคัดเลือกและ/หรือสอบคัดเลือก

10. ระบบการศึกษา

การศึกษาใช้ระบบทวิภาค โดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา ปกติ หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษา ไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์

11. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ภาคเรียนปกติ และให้ใช้เวลาศึกษา อย่างมาก ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา นับแต่วันลงทะเบียนเรียนครั้งแรก

12. การลงทะเบียนเรียน

ให้นักศึกษาลงทะเบียนได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

13. การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

ให้เป็นไปตามข้อบังคับของคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ ว่าด้วยการประเมินผลการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

14. หลักสูตร

1. ลักษณะของหลักสูตร ลักษณะเฉพาะของหลักสูตร มีดังนี้

1.1 เป็นหลักสูตรเชิงสหวิทยาการและบูรณาการ (Interdisciplinary and Integrated)

1.2 เน้นการเรียนการสอนเชิงวิจัย (Research-Oriented) โดยการศึกษาปัญหา (Problem Based Learning) เป็นหลัก

1.3 เน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะปฏิบัติการภาคสนาม เพื่อศึกษาท้องถิ่นและฝึกปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่

1.4 เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรสถาบันท้องถิ่น

1.5 มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการในสาขาวิชาที่สนใจและมีความถนัด

2. จำนวนหน่วยกิตรวม

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 27 หน่วยกิต

3. โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรประกอบด้วย 4 สาขาและสารนิพนธ์ ดังนี้

ชุดที่ 1	6005101	ชุดวิชาการวิจัยชุมชน	6(2-8)	หน่วยกิต
ชุดที่ 2	6005201	ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ	6(2-8)	หน่วยกิต
ชุดที่ 3	6005202	ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน	6(2-8)	หน่วยกิต
ชุดที่ 4	6005401	ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา	6(2-8)	หน่วยกิต
	6005901	สารนิพนธ์	3	หน่วยกิต

4. การจัดการเรียนการสอน

ภาคเรียนที่ 1

ชุดวิชา

หน่วยกิต

1. ชุดวิชาวิจัยชุมชน

6

2. ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ

6

3. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา

3

รวม

15

ภาคเรียนที่ 2

ชุดวิชา

หน่วยกิต

1. ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน

6

2. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา

3

3. สารนิพนธ์

3

รวม

12

5. การควบคุมมาตรฐานของหลักสูตร

- 5.1 มีแผนการสอน คู่มืออาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศ คู่มือนักศึกษา
- 5.2 มีชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละชุดวิชาเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองดังกล่าว ประกอบด้วยความรู้ทฤษฎีและใบมอบหมายงานให้ฝึกปฏิบัติการจริงในสถานการณ์จริง
- 5.3 มีการสอนเสริมโดยอาจารย์ผู้สอนในแต่ละชุดวิชา
- 5.4 จัดอาจารย์นิเทศก์ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบ ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดถึงติดตามประเมินผลการดำเนินการที่นักศึกษาได้รับมอบหมายจนจบหลักสูตร

5.5 การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการ โดยใช้ชุมชนหมู่บ้านเป็นแหล่งปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

6. กระบวนการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ

- 6.1 นักศึกษารายงานตัว รับคู่มือนักศึกษาและเอกสารการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 6.2 ประชุมนิเทศ ชี้แจงแนะนำหลักสูตร วิธีเรียน วิธีปฏิบัติงาน
- 6.3 นักศึกษาพบอาจารย์ผู้สอนเพื่อเรียนรู้ทฤษฎีเสริมจากที่ศึกษาด้วยตนเอง
- 6.4 นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริงในหมู่บ้านและชุมชน
- 6.5 นักศึกษาพบอาจารย์นิเทศ เพื่อรับคำปรึกษา ให้คำแนะนำในการฝึกปฏิบัติ
- 6.6 นักศึกษาทำรายงานการศึกษา การค้นคว้าด้วยการปฏิบัติการ สถานการณ์จริง
- 6.7 ประเมินผลการศึกษาเป็นรายชุดวิชา จากการสังเกต สัมภาษณ์ การทดสอบผลการปฏิบัติงาน การสอบประมวลความรู้

15. คำอธิบายชุดวิชา

ชุดที่ 1

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน

6(2-8)

Research and Community Studies

มโนทัศน์เกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการศึกษากับการพัฒนาชุมชน การวิเคราะห์สภาพบริบท ปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน การออกแบบการวิจัย กระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอ

ผลการวิจัย และการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในการพัฒนาศักยภาพ การมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ชุดที่ 2

ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ 6(2-8)

Business Management and Planning

มโนทัศน์เกี่ยวกับการจัดการ แนวคิดการจัดการธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการธุรกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม การจัดการธุรกิจท้องถิ่น การสร้างจิตสำนึกในการจัดการธุรกิจท้องถิ่น หลักเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำแผนงานธุรกิจ การเขียนโครงการขอสินเชื่อ วิธีดำเนินโครงการทั้งในด้าน การตลาด การผลิต การบัญชี การเงิน และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สารสนเทศทางการจัดการธุรกิจ

ชุดที่ 3

ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน 6(2-8)

Community Business Management

ศึกษาความต้องการของตลาด การแบ่งส่วนตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมาย และการวางตำแหน่งสินค้า การจัดการร้านค้าและบริการ การกำหนดราคา การจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด การออกแบบและพัฒนาสินค้า การกำหนดเป้าหมายการผลิต การจัดการผลิตในด้านกระบวนการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพสินค้า การทำบัญชี การจัดการด้านการบัญชี การวางแผนและควบคุมการทำงานประมาณ การวางแผนและพยากรณ์ทางการเงิน การจัดหาแหล่งเงินทุน การบริหารสินทรัพย์และการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจุดคุ้มทุน ที่สอดคล้องกับธุรกิจชุมชน

ชุดที่ 4

ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา 6(2-8)

Evaluation for Development

มโนทัศน์เกี่ยวกับการประเมิน แนวคิดการประเมินแบบต่าง ๆ ได้แก่ การประเมินตนเอง การประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ การประเมินแบบมีส่วนร่วม การประเมินแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน การวิเคราะห์สภาพของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน การวางแผนการประเมิน การออกแบบการประเมิน การกำหนดกรอบการประเมินและเกณฑ์การประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การ

วิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบมาตรฐาน การประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา การกระตุ้นกำกับติดตามการดำเนินงานของชุมชน การประยุกต์ใช้แนวคิดของการประเมินในการศึกษา ติดตาม ประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงานในชุมชน การประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงาน การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา

สารนิพนธ์

3 หน่วยกิต

Substantive Report

ประมวลความรู้จากการศึกษาการจัดการและประเมินโครงการไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในลักษณะที่เป็นกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แล้ว จัดทำเอกสารรายงานประกอบด้วย รายงานปฏิบัติงานจริงและผลการประเมินโครงการและกรณีศึกษาในชุมชนที่ปฏิบัติงานอย่างน้อย 1 เรื่อง

16. คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

1. มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ โดยประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. มีความรู้ความสามารถในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ
3. มีจิตสำนึกที่จะร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือองค์กรให้มีความเข้มแข็ง

(<http://www.rajabhat.ac.th/Village/curr.html>)

10. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย

กาเย (Gagne,1985) ได้ให้นิยามของการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพ (Capability) หรือความสามารถของมนุษย์ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมบางประการที่แสดงออกมา การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากมนุษย์ได้รับประสบการณ์จากสภาพการณ์การเรียนรู้ในระยะเวลาหนึ่ง

กาเยได้แบ่งประเภทการเรียนรู้พื้นฐานออกเป็น 8 ลักษณะ เรียงตามลำดับก่อนหลัง ดังนี้

1. การเรียนรู้สัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่สุดเกิดขึ้นโดยผู้เรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไขอย่างทันทีทันใด และจะเกิดการเรียนรู้เมื่อกระทำซ้ำหลาย ๆ ครั้งบนเงื่อนไขเดียวกัน การเรียนรู้สัญญาณเป็นประเภทเดียวกันกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขของพา – พ洛夫 (Pavlov)

2. การเรียนรู้จากสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus – Response learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างตั้งใจหรือจำเพาะเจาะจงโดย 1) กระทำซ้ำบ่อย ๆ 2) ตอบสนองให้ถูกต้องเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ 3) การควบคุมสิ่งเร้าจะเพิ่ม

ความถูกต้องของการตอบสนองได้มากขึ้นและ 4) การเสริมแรงหรือการให้รางวัลมีความจำเป็น การเรียนรู้ประเภทนี้ เป็นประเภทเดียวกัน กับทฤษฎีการเรียนรู้แบบอาการกระทำ (Operant Conditioning) ของ สกินเนอร์ และทฤษฎีการเรียนรู้ (Instrumental Conditioning Learning) ของธอร์นไดค์

3. การเรียนรู้เชื่อมโยง (Simple Chaining Learning) เป็นการเรียนรู้ที่จะต้องมีอาการกระทำเชื่อมโยงต่อเนื่อง ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองตั้งแต่สองคู่ขึ้นไป โดยมากเป็นการเรียนรู้ด้านทักษะ (Motor Learning)

4. การเรียนรู้ด้วยภาษา (Verbal Association Learning) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของการใช้ถ้อยคำหรือภาษาตอบสนองต่อสิ่งเร้า จนเกิดเป็นภาษาขึ้นมาเรียกสิ่งต่าง ๆ การเรียนรู้ประเภทนี้ เป็นลักษณะเดียวกับการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connection Learning) ของเอบบิงฮอส (Ebbinghaus)

5. การเรียนรู้ความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจอย่างกว้างขวางลึกซึ้งตามลำดับขั้นต่าง ๆ ที่จะเรียนรู้ จนสามารถจำแนกความแตกต่างที่มีอยู่ของสิ่งเร้าทั้งหลายได้ เช่น สามารถแยกชื่อต่าง ๆ ของพืชและสัตว์ได้ และเรียกได้ถูกต้อง

6. การเรียนรู้มโนทัศน์ (Concept Learning) โดยทั่วไปมโนทัศน์จะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ มโนทัศน์แบบรูปธรรมและมโนทัศน์แบบนามธรรม มโนทัศน์แบบรูปธรรมเกิดจากการสังเกตและร่วมกิจกรรม จากสภาพการณ์ที่จัดให้เป็นแบบรูปธรรม ส่วนมโนทัศน์แบบนามธรรมนั้นเป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์ หรือสิ่งแทนของจริงต่าง ๆ เช่น สีเหลือง สามเหลี่ยม ความร้อน เป็นต้น ดังนั้นการเรียนรู้มโนทัศน์จึงเกิดขึ้นได้ดั่งมัจจุตมุงหมายที่เราตั้งใจไว้โดยเรียนรู้ผ่านทางสภาพการณ์การเรียนรู้เพื่อให้เกิดการตอบสนอง จนสามารถสรุปหลักการและจุดมุงหมายจากสิ่งแวดล้อมได้

7. การเรียนรู้กฎ (Rule Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการนำเอามโนทัศน์จำนวนหนึ่งมาสัมพันธ์กันอย่างมีลำดับต่อเนื่องและชัดเจน แล้วสร้างเป็นข้อสรุปหรือกฎที่มีความหมายใหม่ขึ้นมา และสามารถนำไปใช้อธิบายกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem - Solving Learning) เป็นการเรียนรู้ขั้นสูงที่สุดที่เกิดจากการนำกฎหรือหลักการเบื้องต้นต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาจากหลักการก็จะนำไปสู่กระบวนการคิดใหม่ ๆ เกิดการคิด และขยายแนวคิด จนสามารถนำหลักการนั้นไปใช้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถแก้ปัญหาด่าง ๆ ได้ จนกระทั่งได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น

จากลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าว กาเยได้กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดความสามารถซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้ (Learning Outcomes) และผลการเรียนรู้ที่ถ้ามองในมุมหนึ่ง ก็คือ จุดมุงหมายของการศึกษาและการเรียนการสอนนั่นเอง

อ้างอิงจากเว็บไซต์ (<http://se-ed.net/techno355511/unit2/01-2/text02-2.html>)

ปริญญ์ ปราชญานุพร (2540 : 10) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องเทคนิคการเรียนรู้เก่งว่าการเรียนรู้ คือการที่เราพยายามเข้าใจสิ่งที่กำลังอ่านและจำความคิดหลัก ๆ ให้ได้อย่างเต็มที่ โดยอ่านทวนและตรวจสอบดูว่าเข้าใจอะไรบ้างด้วยการทดสอบตัวเองบ่อย ๆ

นอกจากนั้นสวีสทั้น (2545) ยังได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ ว่าเป็นกระบวนการที่หล่อหลอม ดัดแปลงพฤติกรรม เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เกิดขึ้นภายใน คือ การรับรู้ การจดจำ ความเชื่อ ความเข้าใจ เป็นการสะสมความรู้ ส่วนสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกเป็นพฤติกรรม

และในส่วนของพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavior) ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากเว็บไซต์ ได้ดังนี้

พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่พึงปรารถนาจะเกิดขึ้นมีขึ้นในตัวผู้เรียนภายหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมแล้ว โดยทั่วไปพฤติกรรมที่พึงปรารถนาจะกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เรียกว่า วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objective) ในวงการศึกษาได้จัดหมวดหมู่ของพฤติกรรมการเรียนออกเป็น 3 หมวดด้วยกัน คือ

1. พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงศักยภาพของสมองที่เกี่ยวข้องกับการจดจำข้อมูลต่าง ๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลก่อให้เกิดผลผลิตทางความคิดแบบต่าง ๆ พฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัยแบ่งออกเป็น 6 ระดับคือ

1.1 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถทรงไว้ซึ่งเรื่องราว ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ได้รับมาไม่ว่าจะด้วยการอ่าน การฟัง หรือด้วยประสาทสัมผัสใด ๆ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ทรงไว้ที่ออกมาได้ในสภาพเดียวกับที่รับรู้เอาไว้ ความสามารถด้านนี้มักจะเรียกกันทั่วไปว่า ความจำ

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลที่ได้รับมาใหม่มีความหมายสำหรับตนเองและแสดงออกในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากสภาพที่รับเข้ามาแต่ยังคงความหมายเดิมเอาไว้

1.3 การประยุกต์ใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาโมโนทัศน์ หลักการ วิธีการ กระบวน กฎ ทฤษฎี หรือข้อสรุปทั่วไปที่จดจำได้ไปใช้อธิบาย ทำนาย หรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใหม่ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวข่าวสารข้อมูลที่ได้รับออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบย่อย ๆ เหล่านี้ว่ารวมตัวกันอยู่ได้อย่างไร

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาข่าวสารเรื่องราว ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาประสานสัมพันธ์กันสร้างเป็นผลผลิตใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อน

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การนำเอาความรู้เกี่ยวกับ มโนทัศน์ หลักการ วิธีการ กฎ ทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ตัดสินคุณค่าให้กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ

2. พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ รวมถึงลักษณะนิสัยบางอย่างที่ประพฤติปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เช่น รู้สึกยอมรับอย่างเต็มใจ ไม่มีความรู้สึกต่อต้าน รู้สึกชื่นชมยินดี รักหวงแหน ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า รู้สึกซาบซึ้ง ศรัทธา ประพฤติปฏิบัติจนชินเป็นนิสัย ไม่เสแสร้ง ตัวอย่างพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ได้แก่ มีความสนใจในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ มีความรักและภูมิใจในท้องถิ่น มีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความศรัทธา ในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

3. พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการบังคับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายให้เคลื่อนไหวหรือทำงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายบางอย่างสอดคล้องประสานกัน เช่น การออกเสียงอักขระต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน การแกะสลักผลไม้เป็นลวดลายรูปต่าง ๆ ได้อย่างสวยงาม การเล่นโยนนาสติก การร้องเพลง การอ่านทำนองเสนาะ การเขียนตัวอักษรต่าง ๆ เป็นต้น (http://www.Jakkrit.rilp.ac.th/pdf/27_11_44/4.pdf)

นอกจากทฤษฎีการเรียนรู้แล้วยังมีเทคนิค ขั้นตอนและกระบวนการในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดังจะได้ลำดับดังต่อไปนี้ คือ

อุรวดี รุจิเกียรติกำจร (2544 : 24) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่องวิธีเรียนอย่างมีคุณภาพ ว่าการเรียนรู้ปัญหาเสียก่อนแต่เนิ่นๆ และเตรียมรับมือกับมันเท่ากับเป็นการปิดประตูสำหรับความผิดพลาดทั้งหลาย วิธีการเรียนอย่างมีคุณภาพก่อนอื่นต้องมีเป้าหมาย เมื่อคุณมีเป้าหมาย มีจุดมุ่งหมายก็เปรียบเสมือนคุณได้สร้างถนนไปสู่ความสำเร็จเลยก็เดียว และคุณจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่ยอมให้สิ่งรอบข้างเบี่ยงเบนความสนใจ ต้องมีความหนักแน่นและต้องมีความพยายาม มานะบากบั่น และต้องมีวิธีเรียนที่ถูกต้อง เพื่อจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นคุณต้องมีการวางแผน เพราะการที่วางแผนเวลาไว้จะทำให้คุณตระหนักได้ว่า อะไรสำคัญกับเราเป็นอันดับแรก แต่ก่อนที่จะทำตารางเวลานั้น คุณต้องรู้เสียก่อนว่าคุณจะทำอะไรในแต่ละช่วงเวลา และทำการบริหารเวลา การเตรียมตัวในการสอบ สิ่งสำคัญที่จะทำให้การสอบของคุณได้ผลดีมี 3 ประการด้วยกัน นั่นคือ

1. คุณจะต้องเข้าใจเนื้อหาบทเรียน
2. คุณต้องจำมันให้ดี
3. คุณต้องเขียนบรรยายให้ชัดเจน

ดังนั้นการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีแรงจูงใจ แรงจูงใจจะเป็นพื้นฐานสำคัญของความกระตือรือร้น ความตั้งใจ และบรรยายภาคในการเรียน จากการศึกษาเกี่ยวกับความจำของแอมบาสเตอร์ คอลเลจ (Ambassador College) พบว่าคนส่วนมากลืมเกือบจะ

หนึ่งในสามของเนื้อหาที่เรียนภายในหนึ่งชั่วโมง ทั้งนี้เพราะขาดแรงจูงใจที่จะเรียน การมีความจำที่ดีไม่พอ คุณยังต้องมีวิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งประกอบด้วย 3 สิ่ง คือ การรวบรวมเนื้อหาที่ดี วิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารเวลาที่เหมาะสม ถ้าปราศจาก 3 สิ่งนี้แล้ว เรียนอย่างมีประสิทธิภาพจะไม่เกิดขึ้นแน่นอน

สมบัติ จำปาเงิน (2544 : 16) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการเรียน ในหนังสือเรียนให้แก่ง ว่า ประสิทธิภาพในการเรียน คือ การเรียนที่ใช้กำลังความสามารถทุกด้านอย่างเต็มที่ อย่างมีหลักการหรือวิธีการที่ถูก เป็นผลให้เรียนได้ผลอันน่าพึงพอใจ ประสบความสำเร็จงดงาม การที่จะให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน มีดังนี้

1. ต้องสร้างความรู้สึที่ดีในการเรียน หมายถึง การคิดพิจารณาให้รู้สึกถึงวิชาที่เรียนเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ มีความสำคัญ ไม่เกินความสามารถ ที่สำคัญมาก คือ ความรักที่จะเรียน เรียนด้วยความสนใจ ตั้งใจ
2. ต้องตั้งความหวัง คือ หวังว่าจะสอบได้และได้ในระดับดี จะไม่ทำความผิดหวังให้กับบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ตัวเอง ด้วยการพยายามทำตามหลักการ เงื่อนไข เหตุผล กลวิธีต่างๆ ให้เกิดความสำเร็จให้จงได้
3. ต้องรู้จักแบ่งเวลา นั่นคือ รู้จักใช้เวลาให้เหมาะสมและคุ้มค่า ไม่ปล่อยให้เวลาให้ล่วงเลยไปโดยไร้ประโยชน์ รู้จักแบ่งเวลาให้เป็นสัดส่วน เช่น เวลาเรียน เวลาเล่น เวลาพักผ่อน ต้องแยกจรรวมกันโดยเด็ดขาด
4. ต้องสร้างตารางเรียนและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง
5. ใช้หัวใจนักปราชญ์ สุ จิ ปุ ลิ ใช้การเรียนด้านความเข้าใจและจำได้
6. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ถ้าสงสัยจะได้คลายสงสัย
7. อุทิศ ทุ่มเท ขยันหมั่นเพียรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการบ้าน การเรียน การอ่าน การวางแผนคิดการที่วุ่นวายตลอดเวลา
8. พิจารณา พิจารณาและศึกษาข้อสอบเก่า ๆ เกี่ยวกับวิชาที่เรากำลังเรียน หรือจะต้องสอบ เพื่อดูทิศทางสร้างความเข้าใจให้กว้างขวางหลายแง่มุมยิ่งขึ้น
9. ศึกษาหลักการอ่าน การค้นคว้า ให้รู้หลักเกณฑ์เป็นการช่วยให้การหาความรู้จากหนังสือและอุปกรณ์อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ
10. ต้องทำการบ้าน งานที่ครูสั่งให้ครบถ้วน
11. ต้องมีการอ่านทบทวนบทเรียน และอ่านล่วงหน้าเตรียมไว้ เพื่อขจัดปัญหาแต่ต้นมือ
12. ทบทวนงานที่รับมอบหมายว่าสำเร็จเพียงใด ยิ่งค้างค้ำอีกเท่าไร รีบสะสางจัดการให้เรียบร้อย เพื่อส่งได้ตามกำหนด
13. ตั้งใจฟังคำบรรยาย คำสอน ติดตามอย่างต่อเนื่อง ร่วมกิจกรรมอภิปราย

ซักถาม ได้แย้ง เสนอข้อคิดเห็นตามสมควรแก่กาลและความเหมาะสม

14. มีการบันทึกย่อ สรุปเรื่องสำคัญทั้งจากห้องเรียนและจากนอกห้องที่ได้จากการค้นคว้าเพิ่มเติม แก่ข้อสงสัย

15. ระวังสุขภาพทางกายและทางจิต โดยเฉพาะเรื่องอาหาร การกินและกาพักผ่อน เวลานอนต้องให้เต็มอิ่ม

ด้านการเตรียมตัวสอบ สมบัติ จำปาเงินได้กล่าวว่ ผู้ที่เตรียมพร้อมเท่ากับทำข้อสอบได้ครั้งหนึ่งแล้ว แนวปฏิบัติมีดังนี้

1. ต้องรู้ขอบข่ายของข้อสอบที่จะออก
2. ต้องรู้แนวข้อสอบเก่า ๆ ว่าข้อสอบแบบไหน แนวไหน เช่น ปริมาณ อดนัย หรือแบบประสม จะช่วยให้เลือกทบทวนหนังสือได้อย่างเหมาะสม
3. ทำสรุปย่อแต่ละบทเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนที่สอบควรทำให้ดูง่าย ให้เรื่องต่อเนื่องอยู่ในกลุ่มหรือแผ่นเดียวกัน เมื่อดูทีเดียวก็จะเห็นทั้งหมด
4. จัดตารางทบทวนวิชาที่จะสอบให้เหมาะกับเนื้อหา และวันสอบควรทำล่วงหน้า ระบุวัน เวลาว่าจะดู หรือทบทวนวิชาใดลงไปชัด ๆ
5. ต้องระวังสุขภาพให้ดี ไม่ควรมูมนะดูหนังสือจนลึบประทานอาหาร ไม่ควรอดนอนมากเกินไปเหตุอาจเป็นการลดคุณภาพของสมองลง อาจทำให้เกิดความสับสน ดิ่งเครียดในเวลาสอบได้

นอกจากนี้ปริญญา ปรากฏานุกร (2540 : 25) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องเทคนิคเรียนเก่งว่า การเรียนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น

1. มีการกำหนดเป้าหมาย เป้าหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างแรงจูงใจ หากปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วก็ไปไม่ได้ที่จะสร้างแรงจูงใจ
2. มีการวางแผน แผนปฏิบัติการเป็นหัวข้อสังเขปสำหรับดำเนินการ จะพบว่าผู้ประสบความสำเร็จทุกคนล้วนวางแผนปฏิบัติการทั้งสิ้น
3. พร้อมรับมือกับงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนใหญ่มักมีการมอบหมายงานให้ ผู้เรียนหาเป็นการบ้านเนื่องจากการเรียนการสอนในแต่ละวิชาไม่สามารถครอบคลุมรายละเอียดหัวข้อวิชาทั้งหมดในชั้นเรียน คุณควรใส่ใจว่างานที่ได้รับมอบหมายแต่ละชิ้นมีคะแนนเท่าไรและจะมีผลกระทบต่อคะแนนสอบไรมากเพียงใด เพื่อที่จะได้ตัดสินใจได้ถูกต้องว่าจะใช้เวลาอย่างน้อยหรือต้องทำงานหนักเพียงไรในการทำงานชิ้นนั้น
4. ต้องมีการจัดเวลาอ่านหนังสืออย่างมีประสิทธิภาพ
5. การจดคำบรรยายให้ได้ครบถ้วน
6. การสรุปย่อรายวิชา เป็นการสรุปรายละเอียดหัวข้อวิชาและเนื้อหา
7. เตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอบ

การเรียนในชั้นเรียน

สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือในชั้นเรียน ดังนั้นการตั้งใจเรียนรู้ในชั้นเรียนย่อมมีความสำคัญต่อความสำเร็จอย่างยิ่ง และเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างได้ผลที่สุดในชั้นเรียนคุณควรเตรียมตัวดังนี้

1. เตรียมรายละเอียดหัวข้อวิชาที่จะเรียนไว้ให้พร้อม
2. อ่านบทเรียนก่อนเข้าชั้นเรียนแต่ละครั้งเพื่อให้คุ้นเคยกับบทเรียนยิ่งขึ้น
3. เมื่ออยู่ในชั้นให้ตั้งใจ ฟังประเด็นสำคัญ ข้อโต้แย้ง หลักสูตรและตัวอย่างแบบฝึกหัดต่างๆ
4. หลังเลิกเรียนแล้วให้ทำบันทึกย่อจากคำบรรยายและบทเรียนในหนังสือ

นอกจากนั้น กาเย และคนอื่น ๆ ยังกล่าวว่า สภาพการเรียนรู้ (Conditions of Learning) เป็นความพร้อมภายในตัวผู้เรียน (Internal Conditions) ด้านความสามารถที่มีอยู่ก่อนเรียน (พฤติกรรมเบื้องต้น) และสภาพภายนอก (External Conditions) ที่จัดให้แก่ผู้เรียน

11. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

การศึกษาชุมชน คือการมองปรากฏการณ์ทางสังคมหรือเป็นการมองข้อมูลชุดหนึ่งที่เกิดขึ้น ภายใต้กรอบเวลาและสถานที่ที่บุคคลนั้นสนใจ โดยอาศัยแนวความคิดทฤษฎีเป็นเครื่องมือนำทางในการมองหาข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหมายและสามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นได้ ดังนั้นการศึกษาชุมชน จึงมิใช่เพียงแค่นำเข้าไปเก็บข้อมูลเพื่อพรรณนาว่า ชุมชนมีประชากรเท่าไร ประกอบอาชีพอะไร มีประเพณีวัฒนธรรมอย่างไร มีปัญหาอะไรในกรณีดำเนินชีวิต มีระดับการพัฒนาอย่างไร ซึ่งเป็นเหมือนกับการบรรยายให้เห็นองค์ประกอบด้านต่างๆ ในลักษณะที่เป็นภาพนิ่งเท่านั้น หากแต่ผู้ที่เข้าไปศึกษาชุมชนต้องมีแนวความคิดทฤษฎีเป็นหลักการพื้นฐาน ในการอธิบายปรากฏการณ์นั้นอย่าลึกซึ้งและเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2537 : 301 – 309)

ไชยรัตน์ ปราณี (2545 : 134) ได้ให้ความหมายของการศึกษาชุมชนว่า หมายถึงการเข้าไปทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ในด้านต่างๆ ของชุมชนทั้งที่เป็นรูปธรรมและระบบความคิดความเชื่อต่างๆ ของชุมชน ของนักพัฒนาจากภายนอกและชาวบ้านร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของชุมชนอย่างแท้จริง อันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปวางแผนในการพัฒนาต่อไป

กระบวนการศึกษาชุมชน

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536 : 92 – 103) ได้เสนอขั้นตอนของการศึกษาชุมชนไว้ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน เนื่องจากชุมชนมีหลายประเภทและเรื่องที่ต้องการศึกษาก็แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการ

ศึกษาชุมชนให้แน่นอน เพื่อการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการศึกษาชุมชน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชนควรกล่าวถึงเรื่องต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของการศึกษาชุมชน
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชน
3. ประโยชน์ของการศึกษาชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีชุมชนเพื่อประกอบการศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีชุมชน เป็นหลักการในการกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้การศึกษาชุมชนมีความละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดชุมชนที่จะศึกษา เป็นการวางแผนแหล่งที่จะศึกษาชุมชน ซึ่งเป็นการเตรียมสถานที่ที่จะศึกษาชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดวิธีการศึกษาชุมชน เทคนิควิธีการศึกษาชุมชนนั้นมีหลายวิธีการ กำหนดเทคนิควิธีในการศึกษาชุมชน ก็เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

วิธีการศึกษาชุมชน

เทคนิควิธีการศึกษาชุมชนที่นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอไว้คล้ายคลึงกัน สรุปได้หลายวิธีการดังนี้ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536 : 96 – 102 ; สนทยา พลศรี, 2537 : 11 – 13 ; อัจฉรา โพธิยานนท์, 2539 : 163 – 174)

1. การสังเกต (Observation)
2. การสัมภาษณ์ (Interview)
3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
4. การศึกษาจากเอกสาร (Documents)
5. การสำรวจ (Survey)
6. การศึกษาแบบอื่นๆ
 - การประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal)
 - การสนทนากลุ่ม (Focus groups)

ฯลฯ

สำหรับปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543 : 69 – 70) ได้เสนอเทคนิควิธีการศึกษาชุมชนต่างจากนักวิชาการหลายท่าน โดยได้เสนอเทคนิควิธีการศึกษาชุมชน ดังนี้

1. การประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal-RRA)
2. การประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal-PRA)
3. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)
4. การศึกษาวิเคราะห์ระบบชนบท (Rural System Analysis-RSA)
5. การวิเคราะห์ระบบนิเวศเกษตร (Ago-ecosystem Analysis-AA)
6. การวิเคราะห์ชุมชนด้วยความละเอียดอ่อน (Soft System Analysis-SSA)

7. เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control)

8. กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Process – SLP)

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน มีความสำคัญและมีคุณค่าต่อวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ สังคมและถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และผู้คนของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของตน โดยใช้ภูมิปัญญาของตนเองที่มีอยู่ซึ่งเรียกว่า เป็นการเรียนรู้ หรือการศึกษาเพื่อชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งต่างจากการเรียนรู้ หรือจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่เรียนรู้ในเรื่องที่ไกลตัวและไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เพราะว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาแผนใหม่ เป็นการศึกษา เพื่อผลิตคนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ตามแนวทางของรัฐ การศึกษาแผนใหม่จึงเท่ากับเป็นการตัดฐานรากของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนให้สูญสลายลงไป ซึ่งส่งผลให้ชุมชนหรือท้องถิ่นอ่อนแอลง และในที่สุดก็เป็นชุมชนที่ต้องพึ่งพาจากภายนอกเป็นหลัก ดังนั้นการฟื้นฟูกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนขึ้นอีกครั้ง จึงเป็นวิถีทางที่ถูกต้อง ที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด (ไชยรัตน์ ปรานี, 2545 : 112)

นอกจากนี้ อภัย คุสยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540 : 25 – 28) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาของชุมชนว่า เกิดขึ้นด้วยวิธีการหลายแบบ ทั้ง การสอน การสังเกต การอ่าน การฟัง การถาม การทดลองทำ การเลียนแบบ การคิดไตร่ตรอง การแลกเปลี่ยน ฯลฯ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบนี้ ส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพราะมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน ความสามารถความถนัดที่ไม่เท่ากันของผู้เรียนและผู้สอนแต่ละคน และพรพิไล เลิศวิชา (2532 : 7) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มนุษย์ได้มีศักยภาพในการพัฒนา สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง และพึ่งตนเองได้ กระบวนการเรียนรู้คือ กระบวนการอันมีรากฐานอยู่ที่ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้แยกแยะระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต การรู้และการปฏิบัติ เนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้เป็นหนึ่งเดียว

ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

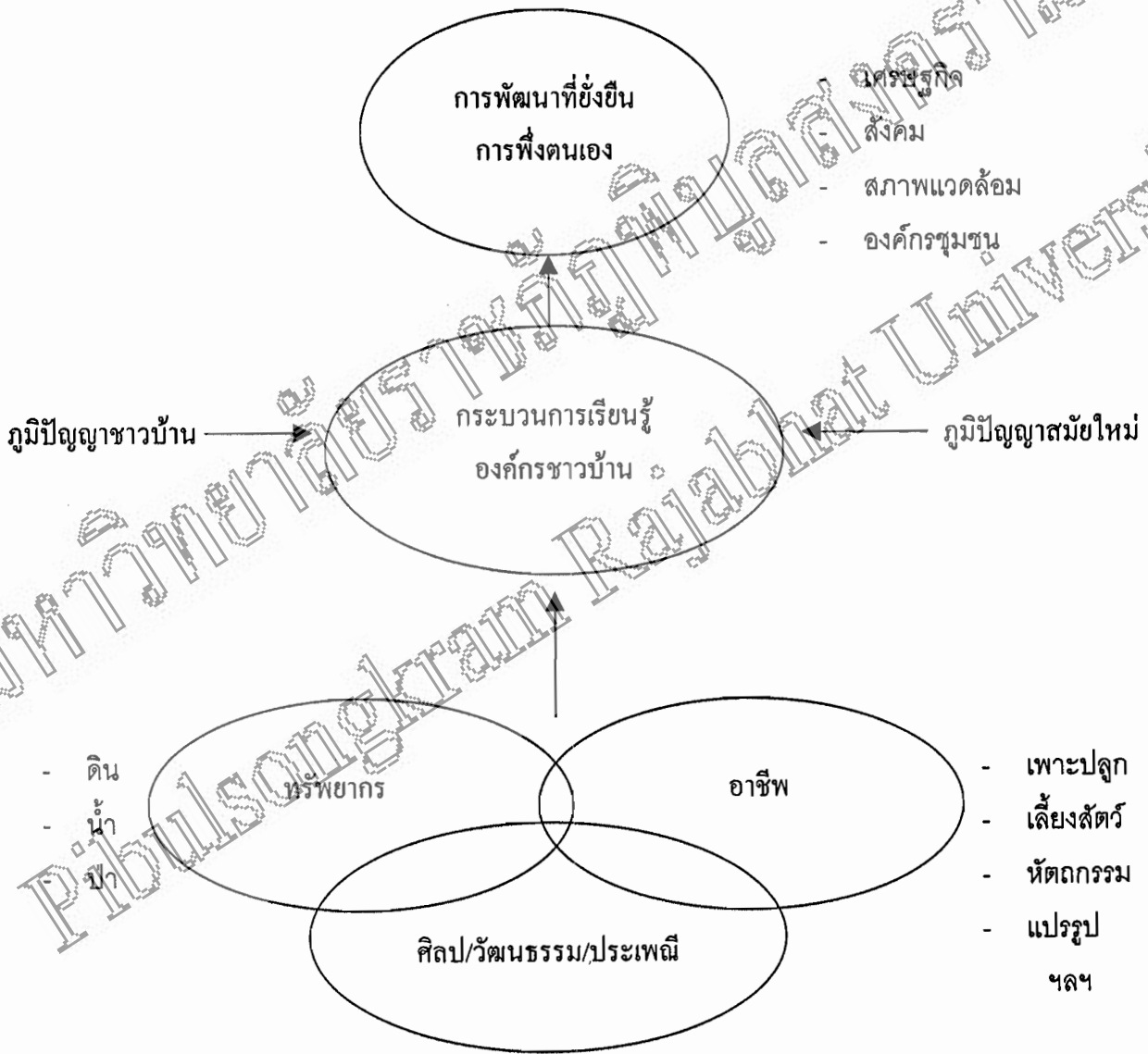
วิจิต นันทสุวรรณ และจำนงค์ แรกพิณิจ (2541 : 47) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไว้ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา
2. การวิเคราะห์ทางเลือก / หาทางออก
3. กิจกรรมการเรียนรู้

4. การติดตามประเมินผล

5. การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ทรงพล เจตนาวณิชย์ (2538 : 21) ได้สรุปให้เห็นถึงการพัฒนาชุมชนที่เป็นงานการพัฒนาแบบองค์รวมไม่ได้แยกจากกัน ใน 3 มิติ คือ มิติการจัดการทรัพยากร มิติด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีสังคม และมิติด้านอาชีพ เป็นการพัฒนาศักยภาพความสามารถของคนและชุมชนในการตอบสนองกับปัญหาและกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของคนและชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังภาพประกอบต่อไปนี้

กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
(ทรงพล เจตนาวณิชย์, 2538 : 21)

เนื่องจากหลักสูตรของบัณฑิตกองทุนนั้นเป็นหลักสูตรสหวิทยาการและบูรณาการ เป็น การเรียนการสอนเชิงประเมินผลวิจัย มีการศึกษาทฤษฎีในห้องเรียนร้อยละ 20 และปฏิบัติ งานในชุมชนหมู่บ้านร้อยละ 80 จะเห็นได้ว่าการเรียนโดยมากของบัณฑิตกองทุนเป็นการเรียน รู้ร่วมกับชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นบัณฑิตกองทุนจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมตัวที่ดีในการที่จะ เข้าไปศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และใช้ความรู้หลักทฤษฎีต่างๆ ที่ได้รับในห้องเรียนเป็นหลัก และแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชนที่ตนเข้าไปศึกษาเรียนรู้

ความรู้สึกรักท้องถิ่น

สมบูรณ ชิดพงศ์ (2535 : 5) ได้ให้ความหมายของความรู้สึกรักท้องถิ่น หมายถึง ทศนคติหรือความเชื่อ ศรัทธาและพร้อมที่จะปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามความศรัทธา เชื่อถือที่ บุคคลที่มีความรู้สึกรักบ้านเกิดนั้น เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติทุกอย่างเพื่อท้องถิ่นบ้านเกิด นั่นคือ ถ้ามีความเชื่อถือ ศรัทธาค่อนข้างสูง จะปฏิบัติตนในลักษณะที่เป็นการหวงแหนถิ่นกำเนิด รู้สึกสุขใจที่ได้ปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อต้านผู้รูดุหมิ่นดูแคลนความเป็นคน ในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็หยิ่งในเกียรติของความเป็นคนในท้องถิ่นที่ไม่อาจให้ใครมา เหยียดหยามได้

เมื่อกล่าวถึงความรักที่มีต่อชุมชน และความผูกพันทางด้านจิตใจนั้น เป็นการแสดง ให้เห็นว่า กลุ่มคนภายในชุมชนได้แสดงความรู้สึกและความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชนเพื่อที่จะ ปรับปรุงคุณภาพชีวิตต่างๆ ให้ดีขึ้น ชุมชนในลักษณะเช่นนี้มีอยู่ทั่วไป กล่าวคือ ไม่ว่าบุคคลที่ อยู่ในชุมชนชนบทหรือชุมชนเมืองจะมีความชอบที่จะอยู่ในชุมชนที่แตกต่างกันไปตามเหตุผล เช่น ผู้ที่ชอบอยู่ในชนบทก็เพราะรักธรรมชาติอากาศบริสุทธิ์ ประชาชนช่วยเหลือและพึ่งพากัน เย็นอย่างมาก แต่ผู้ที่ชอบอยู่ในชุมชนเมืองก็เพราะรักความเป็นอิสระในทุก ๆ ด้าน และชอบ การติดต่อคบค้าสมาคมอย่างเป็นทางการ ส่วนการช่วยเหลือที่มีต่อชุมชน ก็จะเป็นไปใน ลักษณะขององค์กร สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกที่จะอยู่ในองค์กรต่าง ๆ นั้นจะมีความ คิดอ่าน และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเพื่อส่วนรวม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2536 : 8)

คุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

ซึ่งคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับบัณฑิตกองทุนเมื่อเสร็จสิ้นโครงการนี้เป็นวัตถุประสงค์ของ โครงการซึ่งต้องการที่จะให้เกิดขึ้นกับบัณฑิตที่รับทุนเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการวิจัยชุมชน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน
2. มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งและ พัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนที่ยั่งยืน

3. มีความรู้ความสามารถในการศึกษาวิจัยชุมชน สามารถวิเคราะห์สภาพศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน

4. มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชน สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545ก : 29). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาวิจัยชุมชน.

ด้านการจัดการและการวางแผนธุรกิจ

1. มีความรู้ความสามารถในการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. มีจิตสำนึกสาธารณะ

3. มีความรู้ความสามารถปรับประยุกต์หลักเศรษฐศาสตร์ในการจัดการธุรกิจชุมชน

4. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเศรษฐกิจพอเพียง และประยุกต์ใช้กับชุมชน

5. มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนธุรกิจและโครงการขอสินเชื่อ

6. มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545ข : 28). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการจัดการ และการวางแผนธุรกิจ.

ด้านการจัดการธุรกิจชุมชน

1. มีความรู้ความสามารถในการจัดการทางการตลาดสำหรับธุรกิจท้องถิ่น

2. มีความรู้ความสามารถในการจัดการการผลิตในท้องถิ่น

3. มีความสามารถในการจัดการด้านการเงินและการบัญชีระดับธุรกิจท้องถิ่น

4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรรหาพัฒนาธุรกิจท้องถิ่น

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545ค : 29). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.

ด้านการประเมินเพื่อพัฒนา

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการการประเมิน ความสำคัญของการประเมินกับการพัฒนาชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประเภทต่าง ๆ

2. มีความรู้ความสามารถและทักษะในการวางแผนการประเมิน การออกแบบการประเมิน

3. มีความรู้ความสามารถกระตุ้นกำกับติดตามการดำเนินงานของชุมชน

4. มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักและวิธีการประเมินในการวิเคราะห์ ติดตาม และประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงานของชุมชน

5. มีความรู้ความสามารถในการประเมินคุณภาพการประเมินและการประยุกต์ใช้ผลการประเมินในการพัฒนาชุมชน

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545ง : 30). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาประเมินเพื่อพัฒนา.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 47) ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่หาเนื้อหา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์ ของชาวบ้าน มาเพิ่มเติมในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ส่วนการนำเรื่องของอาชีพท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือไม่ทราบว่าชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีความรู้ในเรื่องใดที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนได้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสภาพการเรียนรู้จากหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การหาความรู้จากการอ่านหนังสือของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.78) ปัจจัยที่ทำให้อ่านคือ เพื่อหาความรู้ไว้เพื่อใช้ในการสอบ (ร้อยละ 61.4) พ่อแม่สนับสนุนให้อ่าน (ร้อยละ 58.4) หนังสือที่ซื้อมาอ่านมากที่สุดคือหนังสือเรียน (ร้อยละ 72.4) นวนิยาย (ร้อยละ 71.3) และหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 67.6) หนังสือที่ยืมอ่านมากที่สุดคือ กวีนิพนธ์และชีวประวัติ (ร้อยละ 60) เวลาที่ใช้ในการอ่านประมาณวันละ 1/2 - 1 ชั่วโมง (ร้อยละ 42.5) ชอบอ่านในเวลา กลางคืน (ร้อยละ 34.6) และเวลาเย็น (ร้อยละ 24.8) สถานที่ที่ชอบนั่งอ่านมากที่สุดคือ ที่บ้าน (ร้อยละ 70.2) และห้องสมุดโรงเรียน (ร้อยละ 22.3)

ความสามารถในการอ่านหนังสือของนักเรียนในการอ่านหนังสือ ครูผู้สอนมีความเห็นว่ามีน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.50) และเรื่องที่นักเรียนมีความสามารถน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30 - 2.42 ร้อยละ 52.2 - 61.4) ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 2.42 ร้อยละ 52.2) การจำแนกประเภทหนังสือที่ศึกษาค้นคว้า (ค่าเฉลี่ย 2.39 ร้อยละ 54.9) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากสิ่งที่ได้รับจากการศึกษา

ศิริพงษ์ ยังดำรง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตร ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ที่เน้นชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีของผู้บริหารและ อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาลัยพยาบาลนารอง สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน มีทฤษฎีต่อปัญหา โครงสร้างหลักสูตรและบุคลากร การสอนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยต่างประเทศ

กลาสแมนและบิเนียมมินอฟ (Glassman and Bimaiminof, 1981 : unpagged อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2542 : 23) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเรียนของนักเรียน คือครูผู้สอน ซึ่งวัดจากลักษณะและภูมิหลังของครู การมอบหมายงาน และทัศนคติของครู

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ครูผู้สอนและสภาพแวดล้อม มีผลต่อสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งบุคลิกภาพของผู้สอน เทคนิคการสอน สื่อที่ใช้ประกอบในการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางการเรียน ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และจากการวิจัยส่วนใหญ่ยังพบว่า สิ่งที่ผู้สอน สอน ไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจในสภาพท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแท้จริง และปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กอ่านหนังสือมากที่สุด คือ เพื่อหาความรู้ไว้ใช้ในการสอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

